

Oponentský posudek na diplomovou práci Tomáše Husáka Vybrané aspekty populačního vývoje Německa po roce 1950

Autor předkládané diplomové práce si klade za cíl zhodnotit populační vývoj Německa od roku 1950 do současnosti se zřetelem na odlišnosti vývoje ve východním a západním Německu a s přihlédnutím k regionálním rozdílům v úrovni spolkových zemí. Práce má rozsah 89 stran a je členěna do dvou částí. V první z nich se autor pokouší vystihnout hlavní tendence populačního vývoje Německa v druhé polovině 20. století, druhá část je věnována charakteristikám spolkových zemí. Práce obsahuje všechny potřebné náležitosti, uvedeny jsou seznamy tabulek, obrázků a v závěru řádně citovány použité zdroje.

V úvodu autor seznamuje s cílem práce, ale převážná část úvodu je věnována popisu obsahu jednotlivých kapitol. Vzhledem k absenci kapitoly o metodice a zdrojích dat, je tato problematika stručně zmíněna již v úvodu.

První část práce je dále členěna podle obvyklého schématu prací s touto tematikou. První kapitola je věnována vývoji počtu obyvatel, který avšak autor hodnotí pouze ve vztahu k migraci a zcela opomíjí vliv změn v úrovni demografické reprodukce. Podobný přístup převažuje i v hodnocení věkové struktury z roku 1960 (kap. 1.1). Grafické znázornění věkové struktury formou věkové pyramidy je datováno roky 1960 a 2005, porovnání hlavních věkových skupin však vychází z dat z let 1961 a 2004 aniž by byl zmíněn důvod. V kap.1.2 autor mluví o poproduktivní složce populace (65+), dále v textu na str. 17 se však objevuje termín poprodukční. Neobvyklý je popis na vodorovné ose u obr. 7 na str. 17. Lépe: „Zastoupení věkových skupin v %“, nikoliv uvádět % u každého z čísel. V názvu tab. 3 na str. 18 je chybně uveden rok (1996 místo 1991). Na str. 19 je chybně uvedeno vymezení starých osob: obvyklé je 65+ (nikoliv 64+).

V druhé kapitole „Sňatečnost a rozvodovost“ autor hodnotí vývoj mimomanželské plodnosti, což není obvyklé (většinou je tato problematika zahrnuta do studia procesu porodnosti). Navíc tab. 4, obr. 9 a příslušný text neposkytují shodné informace. V úvodu kap. 2.1.1 (která není uvedena v obsahu) autor v první větě komentuje průměrný věk matek při narození prvního dítěte (bez bližší specifikace o kterou část Německa se jedná). V další větě však přechází na průměrný věk žen při prvním sňatku, takže není zcela zřejmé, zda se jedná o chybu či autorův záměr. Kap. 2.2, týkající se rozvodovosti, nemá logickou stavbu. Autor nejprve komentuje obr. 11 (vývoj úhrnné rozvodovosti), poté přechází na vývoj absolutního počtu rozvodů a poté se opět vrací k ukazateli intenzity rozvodovosti. Tato struktura navozuje dojem, že se jedná o dva různé ukazatele.

Další dvě kapitoly (č. 3 a č. 4) zahrnují informace i vývoji dvou základních demografických procesů, tj. porodnosti a úmrtnosti. Zde autor poměrně přehledně a výstižně komentuje podmíněnosti těchto procesů a vývoj hodnot hlavních ukazatelů. Jedinou připomínku lze mít ke struktuře kapitoly č. 4: přehlednější by bylo přiřadit naději dožití ve věku 60 let (kap. 4.3) k vývoji naděje dožití (kap. 4.1).

Poměrně rozsáhlá je poslední kapitola (č. 5) první části práce, která se týká migrace, a to jak mezinárodní, tak i vnitřní.

Z pohledu cíle práce, tj. zhodnocení populačního vývoje Německa v druhé polovině 20. století včetně regionálních odlišností se však jeví jako problematická druhá část práce, týkající se charakteristik jednotlivých spolkových zemí. Zde jsou uvedeny pouze obecné geografické,

sociální a ekonomické charakteristiky a demografické charakteristiky jsou obvykle omezeny na komentář věkové skladby obyvatelstva. Navíc regionálním rozdílům je věnována pozornost již v některých kapitolách, týkajících se procesů demografické reprodukce. Podrobněji je z tohoto pohledu zpracován proces úmrtnosti, při hodnocení procesu porodnosti převažují absolutní počty narozených a hodnoty úhrnné plodnosti jsou uvedeny pouze pro vybrané země, stejně tak proces rozvodovosti je hodnocen pouze pomocí absolutních čísel a hrubé míry. Regionální diference vývoje demografických procesů přímo nabízí zpracování hlavních demografických charakteristik formou přehledných kartogramů, které zde postrádám.

Práce jako celek má popisný charakter, což je ale u prací tohoto typu časté. Řada výše uvedených připomínek se týká spíše nepřesností „technického charakteru“ či logické struktury práce. Za neúplnou však považuji druhou část práce, která působí dojmem, že byla zpracována za účelem rozšířit celkový počet stran. Pokud tomu tak nebylo a důvodem byl nedostatek dostupných informací, měl autor tento problém diskutovat v úvodní části.

I přes uvedené výtky se domnívám, že práce poskytuje základní informaci o daném tématu a lze ji doporučit k obhajobě.

RNDr. Květa Kalibová, CSc.
22.9.2007

